

Den gyldne regel

-hvordan involvere foreldre i utviklingssamtalen

Tina Korsvoll

Høgskolen i **Hedmark**

Bacheloroppgave ved LUNA

HØGSKOLEN I HEDMARK

2013

Norsk sammendrag

Tittel: Den gyldne regel –hvordan involvere foreldre i utviklingssamtalen

Forfatter: Tina Korsvoll

År: 2013

Sider: 38

Emneord: skole-hjem-samarbeid, utviklingssamtale, foreldrestøtte, foreldremedvirkning, dialog

Sammendrag:

Temaet for denne oppgaven er skole-hjem-samarbeidet. Problemstillingen lyder som følger: «Hvordan kan man involvere foreldrene i utviklingssamtalen?» For å belyse problemstillingen blir det brukt teori og forskning som omhandler foreldrenes betydning for elevenes utvikling, betydningen av et godt skole-hjem-samarbeid, kjennetegn på en god utviklingssamtale, hvordan en får en god dialog og noe om elevsamtalen og tilbakemeldinger. I tillegg til teori vil det også bli presentert resultater fra egne intervjuer og observasjon. Det er blitt gjort intervjuer med en skoleleder og en kontaktlærer, i tillegg til at en utviklingssamtale har blitt observert. Resultatene av intervjuene og observasjonen, i lys av teorien, viser at det handler mye om å vise foreldrene at de blir tatt på alvor. Det vises at det er viktig at læreren gir foreldrene følelsen av at forholdet mellom dem er symmetrisk, og at begge parter samarbeider for å gi barnet det beste utgangspunktet for utvikling. For å skape dette symmetriske forholdet kan det kanskje være så enkelt som å følge den gyldne regel; vær mot andre, slik du vil at andre skal være mot deg.

Engelsk sammendrag (abstract)

Title: The golden rule –how to involve the parents in the parent-teacher conference

Author: Tina Korsvoll

Year: 2013

Pages: 38

Keywords: School-home-collaboration, parent-teacher conference, parental support, parental contribution, dialogue

Summary:

The theme for this thesis is school-home-collaboration. The problem reads: “how can we involve parents in the parent-teacher conference?”. To elucidate the problem, it is used theories and research concerning the parents importance for the students’ progress, the importance of a well-functioning school-home-collaboration, what characterizes a well-functioning parent-teacher conference, how to get a good dialogue and some about the student conference and feedback. In addition to the theories and research there will be presented results from my own interviews and observation. It has been done interviews with a principal and a teacher, in addition to an observation of a parent-teacher conference. The results of the interviews and the observation, in light of the theory, shows that it’s essential that the parents are taken seriously. It shows that it is important that the teacher gives the parents the feeling of a symmetrical relationship, and that both parties collaborate to give the child the best possible basis for development. To create this symmetrical relationship, it may be as simple as following the golden rule; do unto others as you would have them do unto you.

Forord

Etter tre år med pedagogikk og elevkunnskap som har inkludert mange spennende temaer, var det til slutt skole-hjem-samarbeidet som ble temaet for min oppgave. Etter mye om og men kom det også frem en problemstilling ut av det hele. Jeg fant temaet og problemstillingen interessant og engasjerende, og derfor har det også vært veldig lærerikt og spennende å jobbe med denne oppgaven. I tillegg har det vært utrolig spennende å gjøre egne undersøkelser.

Jeg vil gjerne takke informantene som stilte opp til intervju og observasjon, både i forskningsperioden og etterpå. Jeg vil også rette en stor takk til min veileder Ann Margareth Aasen for utrolig god hjelp og støtte gjennom hele prosessen.

Hamar, 23. mai 2013

Tina Korsvoll

Innhold

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	2
ENGELSK SAMMENDRAG (ABSTRACT).....	3
FORORD	4
INNHold	5
1. INNLEDNING	7
1.1 PROBLEMSTILLING	8
1.2 OPPBYGGING AV OPPGAVEN.....	8
2. TEORI.....	9
2.1 UTVIKLINGSSAMTALEN.....	9
2.1.1 Tilbakemeldinger og framovermeldinger I utviklingssamtalen.....	10
2.1.2 Elevsamtalen.....	11
2.2 INVOLVERING.....	12
2.2.1 Foreldrestøtte.....	12
2.2.2 Dialog	13
2.2.3 Foreldremedvirkning	15
3. METODE	17
3.1 INTERVJU SOM METODE.....	17
3.1.1 Utvalg og gjennomføring	18
3.2 OBSERVASJON SOM METODE	19
3.2.1 Utvalg og gjennomføring	19
3.3 FORSKERROLLEN	20
4. PRESENTASJON AV RESULTATER OG DRØFTING	21
4.1 FORBEREDELSE I FORKANT AV UTVIKLINGSSAMTALEN.....	21

4.2	INVOLVERING I UTVIKLINGSSAMTALEN	22
4.2.1	<i>Informasjon</i>	22
4.2.2	<i>Dialog og drøfting</i>	23
4.2.3	<i>Medvirkning og medbestemmelse</i>	24
5.	AVSLUTNING	27
	LITTERATURLISTE	28
	VEDLEGG 1	29
	VEDLEGG 2	30
	VEDLEGG 3	31
	VEDLEGG 4	33
	VEDLEGG 5	36

1. Innledning

Temaet for denne oppgaven er skole – hjem samarbeid, med særlig vekt på utviklingssamtalen. I *Prinsipp for opplæringa* står det følgende om skole - hjemssamarbeidet:

Samarbeidet mellom skole og heim er sentralt både for å skape gode læringsvilkår for kvar einskild elev og for eit godt læringsmiljø i gruppa og på skolen. Ein føresetnad for godt samarbeid er god kommunikasjon. Gjensidig kommunikasjon om den faglege og sosiale utviklinga til elevane og kor godt dei trivst, vil stå sentralt i samarbeidet... Heimen skal få informasjon om måla for opplæringa i faga, kva fagleg utvikling elevane har i forhold til måla, og korleis heimen kan medverke til å fremme måloppnåinga deira. (Kunnskapsdepartementet, 2006)

Ut ifra dette avsnittet kan vi se at samarbeidet med hjemmet står veldig sentralt i skolen. Forskning støtter opp under dette. Hattie (2009) har i sin undersøkelse kommet fram til at de barna med foreldre som støtter de på en god måte i hjemmet, samarbeider godt med skolen og møter lærere som har gode samarbeidsferdigheter, presterer bedre i skolen både faglig og sosialt enn barn med foreldre som ikke lykkes med dette. Samarbeidet mellom hjemmet og skolen har ifølge Nordahl (2007) tre ulike nivåer: informasjon, dialog og drøftinger, og medvirkning og medbestemmelse. I utdypingen av nivåene skriver han:

[Informasjon] dreier seg om utveksling av gjensidig informasjon fra skolen til hjemmet og fra foreldre til skolen... Dialog og drøftinger innebærer en reell og sannferdig kommunikasjon mellom foreldre og lærere om forhold som angår elevene, undervisningen, læringsmiljøet og utviklingen av skolen... Medvirkning innebærer at både skolen og foreldre skal ha innflytelse på de beslutninger og den pedagogiske praksis som berører elevene (s. 28-29).

Det holder altså ikke at læreren informerer foreldrene om hvordan det ligger an på skolen, og at foreldrene informerer om hvordan det ligger an hjemme. For å skape et samarbeid må en også ha dialog og drøfting av informasjonen, slik at en kommer frem til en felles forståelse. For at samarbeidet skal bli komplett må også foreldrene føle at de får medvirke til de beslutningene som tas angående eleven og komme med innspill til endring eller forbedring av undervisningen.

For å kunne samarbeide er foreldrene nødt til å involveres i barnets skolegang, blant annet gjennom utviklingssamtalen. Men selv om det skal fokuseres på godt samarbeid mellom skole og hjem føler 10 % av foreldre seg desillusjonert (Westergård, 2012). Nordahl (2007)

støtter opp om dette og viser i sin undersøkelse at 77 % av foreldre sjelden eller aldri drøfter eller diskuterer undervisningen med lærerne. I tillegg viser undersøkelsen at 83 % av foreldrene at de ikke har medbestemmelse eller innflytelse på undervisningen. «Det gis informasjon om hva læreren gjør, og hvordan elevene utvikler seg. Men det gis ikke mulighet for dialog, og lærerne ser også ut til å være lite opptatt av å få opplysninger fra foreldrene» (Nordahl, 2007, s. 67).

Med utgangspunkt i disse undersøkelsene er det interessant å se på involvering av foreldrene i skole-hjem-samarbeidet. I denne oppgaven avgrenses temaet til kun å gjelde utviklingssamtalen. Hva skal til for at foreldrene skal føle seg involvert i utviklingssamtalen? Hva må læreren gjøre for å involvere de? Hvis en så stor andel av foreldrene verken diskuterer undervisningen med læreren, eller har noen form for innflytelse eller medvirkning, bør det vel helst bli gjort noen endringer hos lærerne?

1.1 Problemstilling

Med bakgrunn i teorien som er presentert over lyder problemstillingen i denne oppgaven slik:

«Hvordan kan man involvere foreldrene i utviklingssamtalen?»

Det har bevisst blitt lagt vekt på ordet involvere. Dette vil bli nærmere redegjort for i teoridelen.

Oppgaven vil ikke utarte seg som en «manual» for hvordan en skal involvere foreldrene, men heller presentere teori og refleksjoner rundt temaet, i tillegg til å gi eksempler fra en gitt skole. Eksemplene er resultater fra en kvalitativ undersøkelse som er gjennomført i forbindelse med denne oppgaven.

1.2 Oppbygging av oppgaven

I kapittel 2 vil relevant teori angående utviklingssamtalen og involvering presenteres. Videre, i kapittel 3, vil valg av metode forklares og begrunnes. I kapittel 4 vil resultatene av undersøkelsene drøftes opp mot teorien. Avslutningen vil komme i kapittel 5.

2. Teori

I dette kapitlet vil det først bli presentert teori som omhandler selve utviklingssamtalen, samt dens vurderingsaspekt. Deretter vil teori om involvering presenteres. Underpunkter her vil være foreldrestøtte, dialog og foreldremedvirkning.

2.1 Utviklingssamtalen

Foreldrene har rett på en planlagt og strukturert samtale med kontaktlærer, som skal omhandle elevens utvikling. Denne samtalen er det de fleste skoler kaller utviklingssamtale. I *Forskrift til opplæringslova (2006)* heter det:

Foreldra har minst to gonger i året rett til ein planlagd og strukturert samtale med kontaktlæraren om korleis eleven arbeider dagleg, og eleven sin kompetanse i faga. I tillegg skal kontaktlæraren samtale med foreldra om utviklinga til eleven i lys av opplæringslova § 1-1, generell del og prinsipp for opplæringa i læreplanverket. Samtalen skal klargjere korleis eleven, skolen og foreldra skal samarbeide for å leggje til rette for læringa og utviklinga til eleven.

Utviklingssamtalen er et eksempel på det Nordahl (2007) kaller «det direkte samarbeidet». Bergkastet, Dahl og Hansen (2009) skriver om hva som preger en god utviklingssamtale:

En god utviklingssamtale preges av åpen kommunikasjon mellom læreren og de foresatte.... De voksne som skal samarbeide til de beste for eleven må se på elevens muligheter, og formidle hvordan de sammen kan utvikle elevens spesielle evner og anlegg (s. 180)

Men hvordan skal en få til denne åpne kommunikasjonen og samarbeidet? Bergkastet et al. (2009) mener at eleven bør ha vært med på å bestemme kriteriene for hva han skal bli målt i, i forkant av samtalen, for å motivere han til å gjennomføre oppgaven og avtalen. Forberedelser er viktig for at eleven og de foresatte skal tenke igjennom grad av måloppnåelse på forskjellige områder. Et samtaleskjema til hjemmet, som skal gjennomgås i forkant av møtet er et godt hjelpemiddel til dette. Et slikt skjema gir et godt utgangspunkt for en konstruktiv samtale. Forberedelser fra alle parter er viktig, slik at samtalen får en slags ramme og en kan ha noen faste holdepunkter og temaer for samtalen.

Læreren bør hele tiden jobbe for å få en positiv samtale med foreldrene. Det er ikke alltid det hjelper at alle parter er forberedt til samtalen, så læreren må hele tiden strebe etter å gjøre samtalen mest mulig læringsfremmende og motiverende. Starten av samtalen er kritisk og foreldrene er opptatt av hva læreren mener om deres barn, derfor bør en starte med å si noe positivt om eleven. At læreren gir uttrykk for at han har sett og liker eleven gir et godt utgangspunkt for det videre samarbeidet (ibid.). Bergkastet et al. (2009) legger vekt på elevens tilstedeværelse:

Dersom eleven er med på utviklingssamtalen, er det en selvfølge at læreren henvender seg direkte til ham. Læreren må legge vekt på å snakke *med* og ikke *om*. Eleven er i sentrum og elevens egenvurdering vil være et viktig utgangspunkt (s. 185).

I tillegg til at eleven bør være i sentrum er det også viktig at foreldrene får komme med sine innspill og at de får uttale seg angående om de kjenner igjen beskrivelsen læreren gir av eleven. Hvis det blir lagt frem utfordringer er det viktig at læreren legger frem hva skolen har tenkt som tiltak før en åpner for at foreldrene skal komme med sine forslag. Forslagene som foreldrene eventuelt kommer med må møtes med en oppriktig interesse slik at foreldrene føler at de blir hørt og tatt på alvor (ibid.). «Nikk, smil, øyekontakt, oppmuntring, undring og oppfølgingsspørsmål er med på å gjøre de foresatte trygge på at skolen er opptatt av deres mening og tar deres forslag på alvor» (ibid., s. 186). Det er altså viktig med kroppsspråk, og ikke minst at kroppsspråket gjenspeiler det du faktisk sier.

Når samtalen skal avsluttes bør det være en konkret oppsummering av hva som har blitt tatt opp. I tillegg bør det lages nye avtaler der en også avklarer hvem som har ansvaret for oppfølging på de forskjellige punktene. Det en kommer fram til i samtalen bør noteres ned og settes i elevens mappe (ibid.).

2.1.1 Tilbakemeldinger og framovermeldinger I utviklingssamtalen

I utviklingssamtalen skal foreldrene og eleven få tilbakemeldinger angående hvordan eleven ligger an både faglig og sosialt, og framovermeldinger angående hvordan eleven kan utvikle seg videre. I følge Hattie og Timperley (referert i Slemmen, 2010) kan tilbakemeldinger («feedback») brukes for at eleven skal få svar på hvor han skal, hvor han er i læringsprosessen og hva som er neste skritt i læringsprosessen. Hvor eleven skal kan en gi

tilbakemelding på gjennom å vise tydelige mål og kriterier. Ut ifra disse kriteriene og målene kan en gi tilbakemeldinger til eleven om hvordan han ligger an i læringsprosessen. Når det kommer til hva det neste skrittet i elevens læringsprosess er kan en gi framovermeldinger. Framovermeldinger kan gis av læreren eller gjennom egenvurdering. Framovermeldinger er også noe som kan utarbeides i fellesskap i utviklingssamtalen, gjennom foreldremedvirkning. Tilbakemeldingene og framovermeldingene bør gis i undervisningen, men en kan utdype de noe gjennom utviklingssamtalen og elevsamtalen.

2.1.2 Elevsamtalen

Mange lærere gjennomfører en elevsamtale i forkant av utviklingssamtalen. I følge Nordahl et al. (2012) skal elevsamtalen utelukkende handle om elevens faglige og sosiale læring og utvikling. Her er det også mulighet for å styrke relasjonene mellom elev og lærer. Gjennom en trygg og god atmosfære er det stor sjanse for at eleven åpner seg og gir informasjon som kan hjelpe undervisningen og lærerens veiledninger. Det er nyttig at begge parter har forberedt seg godt til samtalen. Eleven kan ha forberedt seg gjennom et skjema eller ved å lese igjennom sine egne logger. Læreren bør forberede seg gjennom å samle inn elevens notater før samtalen, og kanskje diskutere noe av det med kollegene. «Det viktigste er at elevene opplever å bli tatt alvorlig, at læreren bryr seg om det som ligger elevene nærmest, og at de aktivt spiller inn som deltakere i et felles anliggende» (ibid., s. 26). Det handler altså om å sette seg fullt og helt inn i samtalen med den enkelte elev og forberede seg godt. Videre forklarer Nordahl et al. (ibid.) at det er viktig at eleven reflekterer over sin egen læringsprosess for at det igjen skal føre til faglig og sosial utvikling. De nevner noen eksempler på hva slags spørsmål en kan stille eleven:

- Hvordan lærer du best?
- Hva hjelper deg å lære bedre?
- Hvorfor er noe lettere/vanskeligere å lære enn noe annet?
- Hva motiverer deg til å anstrenge deg mest mulig?

Ved å la elevene reflektere rundt sin egen læring og utvikling i elevsamtalen legges det et godt utgangspunkt for utviklingssamtalen med foreldrene. Hattie (2009) mener det er foreldrenes forventninger og tro på at barnet kan som har betydning for barnas læring. Han mener det er viktig at foreldrene inkluderes som skolens partnere.

2.2 Involvering

«Involvering» betyr at en *innblander* eller *engasjerer* (Involvering, s.a.). I dette tilfellet vil det da si at foreldrene blir innblandet eller engasjert i utviklingssamtalen. I følge Westergård (2012) er det tre forhold en kan se foreldrene ut ifra: 1) foreldre som involverer seg i barnas skolegang, 2) foreldre som ikke involverer seg og 3) foreldrene med barn som trenger særlig oppfølging. Under punkt 1) er det to måter å forholde seg til skolegangen på som trekkes frem: a) aktive og engasjerte foreldre, som er ærgjerrige på egne barns vegne. Disse foreldrene er bevisst på deres betydning for barnas utvikling på skolen og evner å hjelpe barna sine. De vet også hvilke rettigheter barna har og er opptatt av at disse rettighetene blir oppfylt. Som lærer kan disse foreldrene oppleves som kritiske og svært krevende å forholde seg til. b) foreldre som gjerne vil involvere seg i barnas skolegang, men trenger emosjonell og faglig støtte fra læreren for å kunne realisere dette. Aktuelle tiltak fra skolens side kan da være en utstrakt bruk av loggbøker, e-post og hyppige telefonsamtaler. Dette samarbeidet kan oppleves som tidkrevende for læreren.

Videre i kapittelet skal vi se nærmere på tre viktige begreper innenfor involvering: foreldrestøtte, dialog og foreldremedvirkning. Forskning både fra Norge og andre land viser at foreldrenes engasjement og involvering i barns skolearbeid er svært viktig for barnas motivasjon, interesse og læring (Nordahl, 2007). Både foreldrestøtte, dialogen og foreldremedvirkning kan sies å være en del av denne involveringen.

2.2.1 Foreldrestøtte

Foreldrestøtte handler om de foresattes støtte i forhold til barnas skolegang. Nordahl (2007, s. 46) sier det slik: «Foreldrestøtte dreier seg om det engasjement og den interesse for skolegangen som foreldrene viser i hjemmet». At foreldrene formidler en positiv innstilling til skolegangen og viser interesse for hvordan barnet har det på skolen er viktig for elevens situasjon i skolen (ibid.). Gode rutiner for skolearbeidet kan være et eksempel på foreldrestøtte. Foreldreutvalget for grunnskoleopplæringen (2013) nevner på sin hjemmeside bl.a. høytlesning, diskusjoner, sosiale ferdigheter og det å styrke mestringskompetansen i hjemmet som positive bidrag til økt læring i skolen. Nordahl (2007) viser til egen undersøkelse fra 2000 der han ser på sammenhengen mellom foreldrestøtte og elevens

situasjon i skolen. Resultatet av denne undersøkelsen viser at støttende foreldre ofte har barn som har bedre relasjoner til andre elever og lærere, enn de som opplever mindre foreldrestøtte. Elever med god foreldrestøtte trives også generelt bedre i skolen. «Elevens opplevelse av sin situasjon i skolen vil være vesentlige betingelser for både deres faglige og sosiale utvikling.... [Dette] er gode argumenter for at skolen bør samarbeide nært og godt med foreldre» (ibid., s. 47).

Foreldrene har altså en stor påvirkning hos sine barn, det gode skole-hjem-samarbeidet er derfor viktig for at barnet skal trives og utvikle seg. Westergård (2012, s. 160) bygger videre på dette: «når hjem og skole allerede har utviklet en god relasjon, er det som oftest lettere for partene å kommunisere om det som er vanskelig, og komme frem til en felles forståelse om hvordan saken eller det som er problematisk skal håndteres videre». Gode relasjoner er altså viktig for at en skal kunne ha en åpen dialog. Dette gjelder jo i enhver situasjon, uavhengig om det er i skole-hjem-samarbeidet eller på en annen arena. Det er som regel lettere å åpne seg og å snakke ærlig med en person du har et godt forhold til, enn en du har et dårlig eller ikke-eksisterende forhold til.

2.2.2 Dialog

I innledningen vises det til Nordahl (2007) der han skriver om tre nivåer innenfor foreldresamarbeidet. Et av disse nivåene kalles «dialog og drøfting» og blir utdypet som en reell og sannferdig kommunikasjon mellom foreldre og lærere om aktuelle forhold. Reell og sannferdig kommunikasjon går på det at det som formidles er ekte og ærlig, at ingen legger skjul på noe eller «pakker inn» noe slik at det blir vanskelig for den andre parten å forstå hva en vil formidle. Videre i boken sin skriver Nordahl (ibid.) om kommunikativ makt. Han forklarer begrepet slik: «kommunikativ makt handler om at makt oppstår eller kommer til uttrykk i den kommunikasjon som oppstår mellom to parter som for eksempel foreldre og lærer» (ibid., s. 95). Det er altså en felles makt mellom to parter.

Habermas (referert i Nordahl, 2007) sier at makten ikke befinner seg i makthavers besittelse, men oppstår i handling mellom aktører som i fellesskap søker etter riktige løsninger eller normer for sosialt samliv. Dette gjelder f.eks. i samtale mellom skole og hjem der en iblant har elever med utfordringer sosialt. Da må partene gå sammen i fellesskap og gi uttrykk for hva de forskjellige partene mener om temaet og deretter finne løsninger for hvordan en skal

gå fram for å oppnå den «normen» de har kommet fram til. For å oppnå kommunikatív makt forutsettes det at det er dialog og likeverdighet mellom partene. Nordahl (2007) fortsetter:

realisering av kommunikatív makt forutsetter en gjensidig forståelse av en bestemt situasjon.... For at en slik forståelse skal komme i stand, kreves det at læreren tror foreldrene har en realistisk og «sann» forståelse av virkeligheten og at foreldrene er ærlige og faktisk gir uttrykk for det de tror og mener. På samme måte kreves det også at foreldrene kan forstå lærerens oppfatninger.... Begge parter må være ærlige og formidle det de opplever som viktig. Dette vil være en forutsetning for videre dialog (s. 96)

Det handler om å stole på hverandre, med tillit kommer også ærlighet og et ønske om å forstå hverandre. Kommunikatív makt krever også enighet. For å kunne bli enige forutsetter det at partene er enighetsorienterte og søker å finne fram til hva som er normatívt riktig å gjøre. For å finne frem til hva som er normatívt riktig i skolesammenheng er bl.a. opplæringsloven og kunnskapsløftet til god hjelp. Det er altså tre betingelser ved kommunikatív makt: gjensidig forståelse, sannferdighet (ærlighet) og normatív riktighet. Nordahl (ibid.) ser disse tre betingelsene i sammenheng med tre ulike interaksjonsformer: strategisk interaksjon, forståelsesorientert interaksjon og enighetsorientert interaksjon.

- Strategisk interaksjon inneholder verken gjensidig forståelse, sannferdighet eller enighet, og er ikke en god interaksjonsform. Denne interaksjonsformen kan oppstå hvis verken forståelse eller enighet eksisterer (ibid.). For eksempel kan læreren bruke denne interaksjonsformen for å prøve å bestemme over den andre parten hvis han er litt skjør for kritikk mot egen undervisning og vil beskytte seg selv.
- Den forståelsesorienterte interaksjonen inneholder gjensidig forståelse og sannferdighet (ærlighet), og er et godt steg på vei i forhold til å realisere den kommunikative makten (ibid.). Dette er altså den interaksjonsformen som oppstår når partene har en reell og god dialog, der alle får ytre sine meninger og partene har et ønske om å forstå hverandre. Eksempelvis kan det være at en elev har en utfordring ved at han er hardhendt mot andre elever. Læreren legger frem hvordan han ser på situasjonen og legger frem noen hendelser, og foreldrene forstår og kjenner seg igjen. Men så stopper det der, ved at partene har en felles forståelse av hva som foregår. Det er da en må realisere neste punkt.
- Den enighetsorienterte interaksjonen inneholder gjensidig forståelse, sannferdighet og enighet om hva som er normatívt riktig, og her kan en da oppnå kommunikatív

makt og en reell dialog (ibid.). Hvis begge parter i eksempelet over går videre og sammen prøver å komme frem til enighet om hva som er normativt riktig å gjøre i situasjonen vil det bli en enighetsorientert interaksjon og det vil være et skritt på veien til å hjelpe eleven og klasse miljøet. Den ideelle interaksjonsformen er altså den enighetsorienterte, og det er denne formen for interaksjon læreren bør jobbe for å oppnå.

Westergård (2012) er opptatt av den forståelsesorienterte interaksjonen og i følge henne opplever foreldrene et godt samtaleklima når læreren viser interesse for det de har å si, stiller åpne spørsmål og er lyttende og positive. Aktiv lytting foregår ved at læreren viser at han er til stede i samtalen, ved for eksempel å kontrollere at det foreldrene ønsker at han skal oppfatte faktisk er oppfattet. Åpne spørsmål stilles for å vise at læreren ønsker innsikt i det foreldrene vil formidle. Det er også viktig at læreren formidler en kongruent kommunikasjon, der kroppsspråket understøtter samtalens innhold. Westergård (2012) sier videre:

...foreldrene i vår studie etterlyser... en anerkjennende kommunikasjon hvor lærere viser at de aksepterer og forstår foreldrenes følelsesmessige reaksjon og deres opplevelse av det som skjer. Det innebærer ikke at en må være enig med foreldrene i det de sier. Vi må se andre mennesker og ta deres opplevelser, tanker og følelser på alvor. I tillegg må vi vise gjennom handling at vi forsøker å forstå (s. 171)

Westergård legger mye vekt på den forståelsesorienterte interaksjonen. Vi må altså møte foreldrene med forståelse og et oppriktig ønske om å komme til enighet.

2.2.3 Foreldremedvirkning

For at samarbeidet mellom hjem og skole skal fungere best mulig bør det legges vekt på foreldremedvirkning. «Skolen skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet. Foreldrene skal inviteres og stimuleres til å ta del i virksomheten innenfor både det pedagogiske, sosiale og administrative plan i skolen» skriver Nordahl (2007, s. 27). Han mener det skaper en trygghet hos foreldrene når de med sikkerhet vet at de blir orientert og tatt med på råd om noe er galt, og at det kan stilles spørsmål til læreren hvis de mener noe ikke er heldig for barna. Nordahl (ibid.) mener at denne tryggheten kan realiseres gjennom informasjon, drøfting og medvirkning. «Medvirkning og medbestemmelse er det høyeste nivået i

samarbeid og vil innebære et reelt samarbeid med konsekvenser for begge parter. Dette vil være en form for partnerskap der skole og hjem fatter beslutninger sammen» (ibid., s. 29). Det handler altså om et partnerskap mellom foreldrene og skolen, men selv om foreldrene skal få medvirke betyr ikke dette at de alene skal bestemme. Det handler om å finne en balanse. «Det er avgjørende at hjem og skole har åpne og gode dialoger og kommer fram til enighet gjennom felles beslutninger. Da vil det kunne realiseres samarbeid og samhandling mellom voksne til beste for elevenes læring og utvikling» (ibid., s.29). Det er viktig å ikke glemme at det er elevens læring og utvikling som skal stå i fokus, og det er beslutninger om hvordan en skal gjøre dette på best mulig måte samtalen skal resultere i.

3. Metode

I lys av problemstillingen som lyder: «hvordan kan man involvere foreldrene i utviklingssamtalen» er det i denne oppgaven blitt valgt en kvalitativ forskningsmetode. En av forskjellene på kvalitativ og kvantitativ metode er graden av fleksibilitet. Den kvalitative forskningsmetoden er mer fleksibel enn den kvantitative fordi den er preget av åpne spørsmål og informantene har mulighet til å besvare spørsmålene med egne ord, i tillegg har forskeren mulighet til å skreddersy neste spørsmål ut ifra hvilke svar han får (Christoffersen & Johannessen, 2012). I denne oppgaven er det gjort observasjon og intervjuer. Gjennom en kvalitativ metode vil oppgaven få frem eksempler på hvordan en kan gjennomføre en utviklingssamtale gjennom å gå i dybden enn å tallfeste.

I dette kapittelet vil intervju som metode bli presentert først. Her vil også utvalg og gjennomføring bli presentert. Deretter vil observasjon som metode presenteres, sammen med utvalg og gjennomføring av den. Til slutt skrives det litt om forskerrollen.

3.1 Intervju som metode

I denne undersøkelsen har det blitt gjort semistrukturerte intervjuer. Semistrukturerte intervjuer har fastlagte temaer, spørsmål og rekkefølge på spørsmålene. Spørsmålene er åpne, slik at informantene formulerer svarene med egne ord (Christoffersen & Johannessen, 2012). Grunnen til at det er blitt gjort på denne måten er for at informantene skal kunne snakke fritt ut ifra sin erfaring. Christoffersen og Johannessen (ibid.) nevner at det det kan være nødvendig med en viss standardisering når en bruker denne typen intervju, for eksempel at alle informantene får samme spørsmål. Dette hjelper intervjueren til å systematisere svarene i ettertid. Ettersom det i denne undersøkelsen kun var to informanter og en intervjuer var det ikke behov for denne typen standardisering. I tillegg var den ene informanten skoleleder og den andre informanten kontaktlærer, altså informanter med to forskjellige roller, dermed vil intervjuguidene bli ulike. Når intervjuguidene skulle utformes ble de da skreddersydd til den enkelte informanten. «En intervjuguide er ikke et spørreskjema, men en liste over temaer og generelle spørsmål som skal gjennomgås i løpet av intervjuet» sier Christoffersen og Johannessen (ibid., s. 79). På grunn av dette vil informanten eller intervjuer kunne bringe nye temaer på bane underveis, hvis det blir nødvendig.

Det finnes både fordeler og ulemper med semistrukturert intervju som metode. En fordel er at en får ha en samtale med informantene, der en kan tolke og følge opp svarene underveis. En ulempe er at en ikke får intervjuet så mange personer. Ettersom det semistrukturerte intervjuet kan være tidkrevende å bearbeide ville en kanskje rullet å få svar fra fler informanter om en hadde hatt strukturerte intervjuer. På grunn av oppgavens omfang er det valgt å gjennomføre et semistrukturert intervju med få informanter.

3.1.1 Utvalg og gjennomføring

Informantene ble plukket ut fra en barneskole med rundt 60 ansatte og ca. 400 elever fordelt på 7 trinn. Det ble gjennomført to semistrukturerte intervjuer; ett med skoleleder og ett med kontaktlærer. Kontaktlærer representerer småskoletrinnet og er kontaktlærer for en klasse med 20 elever. Spørsmålene i intervjuene ble tilpasset intervjuobjektet slik at det ble sett på to forskjellige plan, men omhandlet samme tema og var rettet mot problemstillingen.

Intervjuet med kontaktlærer (se vedlegg 1) var, av praktiske årsaker, det første som ble gjennomført. Intervjuet ble gjennomført på morgenen, før undervisning. Intervjuobjektet var kjent med temaet for intervjuet fra før, men fikk ikke vite eksakt hva intervjuer skulle legge fram før selve intervjuet. Intervjuet ble gjennomført på biblioteket på den utvalgte skolen, der det var rolig og behagelig stemning. Intervjuer satt med intervjuguide foran seg på pc, og noterte intervjuobjektets svar fortløpende. Ettersom intervjuobjektet og intervjuer hadde en relasjon fra før gikk samtalen godt og intervjuet bar ikke preg av nervøsitet fra noens side. Intervjuet tok ca. 20 minutter.

Intervjuet med skoleleder (se vedlegg 2) ble gjennomført dagen etter intervjuet med kontaktlærer. Intervjuobjektet var interessert i å få intervjuguiden på forhånd slik at hun kunne forberede seg, men intervjuer forklarte at det helst ikke skulle være noen planlagte svar. Intervjuobjektet fikk vite temaet for intervjuet og fikk forberede seg ut ifra dette. Intervjuet ble gjennomført etter lunsj på intervjuobjektets kontor, der vi fikk være i fred og ro. Intervjuer satt, også i dette intervjuet, med intervjuguide foran seg på pc og noterte fortløpende. Dette intervjuet var noe mer preget av nervøsitet, kanskje mest fra intervjuers side, men det ble en god samtale som var saklig og interessant. Dette intervjuet tok også ca. 20 minutter.

3.2 Observasjon som metode

For å konkretisere svarene som ble gitt i intervjuene ble det gjort en observasjon. «Observasjon kan brukes som en supplerende metode for å få svar på problemstillingene, eller for å undersøke dem fra et annet perspektiv» sier Christoffersen og Johannessen (2012, s. 63). I denne sammenhengen er det gjort for å få svar på problemstillingen. Det ble gjort en ustrukturert observasjon; det vil si at observatøren går inn og observerer uten å ha gjort seg opp en mening om hvilke detaljer han skal se etter, før han skriver et fullstendig feltnotat og deretter ser etter mønstre (ibid.). Observasjonen ble gjort i en naturlig setting – klasserommet. En naturlig setting beskrives slik av Christoffersen og Johannessen (ibid., s. 63): «...det fenomenet som studeres, gir mening like mye ut fra sine omgivelser som ut fra fenomenet selv. Fenomenet kan ikke separeres fra den sammenhengen det er erfart i». Denne observasjonen kunne ikke blitt gjort i hvilken som helst setting. Det var viktig å få observert samtalen i den settingen den normalt foregår. Når observasjonen foregikk ble det lagt vekt på interaktiv setting der en ser på samhandlinger som forekommer i settingen (ibid.). Observatøren opptrådte som en observerende deltaker som i liten grad deltar i samhandlingen mellom deltakerne i settingen, men engasjerer seg gjennom samtaler og intervjuer (ibid.). Dette ble gjort for at settingen skulle bli så naturlig som mulig, og for å få observert mest mulig samhandling mellom deltakerne.

Observasjon som metode har også fordeler og ulemper, på samme måte som intervju. En fordel i denne sammenhengen er at det er en god måte å kvalitetssikre dataene fra intervjuet. Om en ustrukturert observasjon var den beste måten å gjøre dette på er jo også et spørsmål som kan dukke opp. En kunne tatt svarene fra intervjuene og strukturere observasjonen etter disse, men observatør avgjorde at det kunne være minst like interessant å gå inn med «blanke ark». Ulemper med observasjon kan være, ettersom observatør opptrådte som observerende deltaker, at deltakerne ikke helt tør å opptre slik de ellers ville gjort. Dette er ting en ikke kan vite helt sikkert, men må tas i betraktning.

3.2.1 Utvalg og gjennomføring

Observasjon ble gjennomført som en supplerende metode for å oppnå høyere reliabilitet. Settingen var et klasserom på skolen. I klasserommet hadde de et gruppebord der samtalen fant sted. Samtalen var mellom en elev, en mor og kontaktlærer. Elev og foresatt fikk selv velge om de ville bli observert eller ikke, og samtykket til dette. Observatør satt rundt

samme bord, men var ikke innblandet i samtalen. Observatør la mest vekt på å observere hvordan kontaktlærer involverte den foresatte og på hvilken måte den foresatte forholdt seg til dette. For å unngå at foresatt og elev skulle føle seg ukomfortable ble det ikke tatt notater fra observatørens side under selve observasjonen, men i etterkant.

3.3 Forskerrollen

Uansett valg av metode, forberedelse, gjennomføring og bearbeiding må en gjøre noen etiske betraktninger. Det er viktig å være klar på at en er på samme plan i forhold til etikken. Christoffersen og Johannessen (2012) skriver:

I kvalitative undersøkelser vil det ofte være detaljerte beskrivelser av både forskningsprosessen, utvalgsprosedyrer, felten og data. Det er imidlertid et forskningsetisk prinsipp at all informasjon som formidles fra forskning, skal være anonymisert, det vil si at det ikke skal være mulig å identifisere hvilke personer som har vært med i undersøkelsen. (s. 74)

Deltakerne ble informert om at de i oppgaven skulle være anonyme, og at alle datainnsamlinger ble behandlet konfidensielt. Resultatene skal ikke kunne spores til skolen eller informantene. De ble også informert om at de når som helst kan trekke seg, og at deres uttalelser da ikke vil bli brukt. Dette går på det etiske ved forskerrollen, og kan ha innvirkning på hvor avslappet informanten er.

I forhold til relasjoner mellom intervjuer og informanter var ikke intervjuer ukjent for noen av informantene. Spesielt hadde kontaktlærer et relativt godt bekjentskap til intervjuer fra før. Dette kan være med å påvirke intervjuet på flere måter. Samtalen vil kanskje gå lettere og ha en bedre flyt, fordi det er en god relasjon mellom partene. Relasjonen kan også være med å påvirke svarene informantene gir, fordi en har lært hverandre å kjenne. Nettopp på grunn av dette ble det gjort en observasjon for å konkretisere at svarene fra informantene var reliable.

I følge Hellevik (referert i Christoffersen & Johannessen, 2012), kan hvordan intervjuer blir oppfattet av informantene skape avstand eller nærhet mellom forsker og informant. Kjønn, alder, etnisk tilhørighet, oppførsel og utseende er faktorer som spiller inn. Usikkerhet og lite intervjuerfaring kan også virke negativt på informantene. Alt dette kan være med å påvirke svarene en får.

4. Presentasjon av resultater og drøfting

I dette kapittelet vil det bli presentert resultater av intervjuene og observasjonen som ble gjort, samtidig som det drøftes opp mot teorien. Først vil det bli presentert stoff om forberedelser, før involvering i utviklingssamtalen. Involvering i utviklingssamtalen er delt opp etter Nordahls (2007) tre nivåer for samarbeid mellom hjem og skole: informasjon, dialog og drøfting, og medvirkning og medbestemmelse.

4.1 Forberedelser i forkant av utviklingssamtalen

Som nevnt i teoridelen mener Bergkastet et al. (2009) at eleven bør ha vært med på å bestemme kriteriene for hva han skal bli målt i, i forkant av samtalen, for å motivere han til å gjennomføre oppgaven og avtalen. Dette er viktig for at eleven og de foresatte skal tenke igjennom grad av måloppnåelse på forskjellige områder. For å forberede eleven sier skoleleder at deres skole gjennomfører individuelle elevsamtaler. Kontaktlærer forklarer at hun gjennomfører en individuell elevsamtale ca. en måned i forkant av utviklingssamtalen. Før denne samtalen gjennomføres jobber lærerne på trinnet sammen med å utarbeide spørsmål angående utvikling og læremåter, for at elevene skal få et likt utgangspunkt for samtalen. Det ble ikke nevnt noe om forberedelse fra elevens side før denne samtalen, slik Nordahl et al. (2012) anbefaler. Under selve samtalen skal eleven vise at de kan det faglige og de setter opp relevante mål sammen. I tillegg til det faglige blir det fokusert på sosiale mål og trivsel. Alt de snakker og blir enige om i denne samtalen blir notert ned i et eget skjema (se vedlegg 3). Her ser vi også at det stilles spørsmål rundt læringsprosessen slik Nordahl et al. (ibid.) skriver at styrker den faglige og sosiale utviklingen. Begge parter skriver under på skjemaet når samtalen er ferdig og læreren har forsikret seg om at eleven har forstått hva som står. Det er altså lærerne som setter opp kriteriene for hva elevene skal bli målt i, men elevene får en god innsikt i hvordan de ligger an og hva som blir tatt opp på utviklingssamtalen.

Videre nevner Bergkastet et al. (2009) et samtalskjema som skal sendes til hjemmet, som skal gjennomgås i forkant av møtet. Skoleleder forteller at et forberedelseskjema til hjemmet har vært et krav fra skoleledelsen så lenge hun har styrt skolen. Hun forklarer at det tidligere var mange individuelle løsninger på dette skjemaet, men at de for ca. et år siden bestemte seg for å lage et felles skjema for alle trinn (se vedlegg 4). Det ble satt i gang et

arbeid i kollegiet der de kom frem til hva som var hensiktsmessig å ha med i et slikt skjema. Det ble bestemt at norsk, matte og engelsk er hovedfokuset på alle trinn, ettersom en ikke har tid til å ha med alle fag. I tillegg til det faglige er det også fokus på trivsel, orden og atferd. Dette skjemaet er utgangspunktet for samtalen, og det er derfor viktig at både foreldre (sammen med eleven) og læreren forbereder seg i forhold til dette skjemaet. Kontaktlærer forklarer at hun forbereder seg ved å bruke skjemaet som blir sendt med hjem. Hun ser på diktater, prøver og egenvurderinger for å danne seg et bilde av hvordan eleven ligger an. Dette gjør hun allerede i forkant av den individuelle elevsamtalen slik at hun også kan drøfte sin oppfatning med eleven før hun skal snakke med foreldrene. Skjemaet som sendes til hjemmet er i tråd med det skjemaet som brukes på den individuelle elevsamtalen, slik at det hele tiden er en rød tråd i samtalen. Under observasjonen så observatøren at den foresatte hadde med seg skjemaet til samtalen, og det var godt utfyllt. I tillegg hadde kontaktlærer med seg skjemaet fra den individuelle elevsamtalen slik at hun også var forberedt. Dette gjorde at samtalen fikk et godt utgangspunkt og en ramme. Kontaktlærer forteller at det er tidkrevende å forberede seg til utviklingssamtaler, og det er nok også tidkrevende for foreldrene å gå igjennom sitt skjema med eleven. Allikevel viser det seg at det er viktig med god forberedelse fra begge parter slik at de kan samarbeide best mulig om å gi eleven det beste utgangspunktet for utvikling.

4.2 Involvering I utviklingssamtalen

Bergkastet et al. (2009) skriver at det er viktig å snakke *med* eleven og ikke *om* han. Dette er også kontaktlærer på den gitte skolen opptatt av. Hun presiserer at det skal være helt klart at det er eleven som er den viktigste i samtalen, og det er eleven som er hovedpersonen. Dette kom også tydelig frem i observasjonen. Kontaktlærer snakket hovedsakelig med eleven, men henvendte seg ofte til forelder for å få bekreftelse eller rette opp eventuelle misforståelser. Allikevel jobber hun aktivt med å involvere foreldrene i samtalen og for å skape et symmetrisk forhold mellom partene. Dette vil bli utdypet mer videre i oppgaven.

4.2.1 Informasjon

Forskrift til opplæringslova (2006) sier at foreldrene har rett på en planlagt og strukturert samtale med kontaktlærer. Samtalen skal omhandle elevens daglige arbeid og elevens

kompetanse i fagene. Samtalen skal også klargjøre hvordan skolen og hjemmet, sammen, skal legge til rette for læringen og utviklingen til eleven. Skoleleder ser på utviklingssamtalen som en samtale mellom kontaktlærer, elev og foresatte som er knyttet opp mot halvårsvurderingen. Hun sier også, i tråd med forskriften, at samtalen skal være forberedt og strukturert, og omhandle hvordan eleven ligger an i forhold til kompetansemålene, orden og oppførsel. Kontaktlærer støtter denne forklaringen. Hun sier at utviklingssamtalen er en samtale med eleven, som er hovedpersonen, og foreldrene om utviklingen siden sist. Sammen vurderer de utviklingen i forhold til kompetansemålene og ser på hva eleven kan så langt og/eller hvor langt han er på vei. Dette er i tråd med de to første punktene Hattie og Timperley (referert i Slemmen, 2010) skriver om feedback; tilbakemelding om hvor eleven skal gjennom mål og kriterier, og hvor han er i læringsprosessen. Skoleleder sier at deres mål med utviklingssamtalen er å informere foreldrene om status faglig og sosialt, i tillegg til utveksling av informasjon. Hun presiserer også at det er viktig at tilbakemeldingene gir et klart bilde av hva som må jobbes videre med og at de er læringsfremmende. Dette er i tråd med det Slemmen (2010) kaller framovermeldinger. Kontaktlærer legger vekt på at målet med samtalen er å få en god samtale med eleven og de foresatte, slik at de blir bevisst på hvor eleven står og hvor han er på vei. I følge Nordahl (2007) er det ikke nok at det utveksles informasjon. Han mener en utviklingssamtale også bør inneholde dialog og drøftinger, og medvirkning og medbestemmelse.

4.2.2 Dialog og drøfting

Dialog og drøfting beskrives av Nordahl (2007) som en reell og sannferdig kommunikasjon mellom foreldre og lærere om aktuelle forhold. Både skoleleder og kontaktlærer er enige om at det er skjemaet som blir sendt hjem til foreldrene som ligger til grunn for hva samtalen skal inneholde, og dette er et hjelpemiddel for å involvere foreldrene fra starten. Utover dette sier skoleleder at det ikke er noen mal for hvordan samtalen skal foregå. Kontaktlærer forteller at utviklingssamtalene har noe forskjellig innhold fra familie til familie, men at hun har en hyggelig tone med alle. Hun legger vekt på at det er viktig å vise respekt og at en bryr seg om barnet deres for at foreldrene skal føle at forholdet mellom dem er symmetrisk. Hun mener det handler om gjensidige holdninger. Dette er i tråd med Westergårds (2012)

forståelse av at det som oftest er lettere for partene å kommunisere om ting som er vanskelig hvis en har utviklet en god relasjon.

Kontaktlærer sier at hun viser respekt og omtenkksomhet gjennom å hele tiden forsikre seg om at foreldrene kjenner seg igjen i det som blir sagt om deres barn for at de skal få rettet opp eventuelle misforståelser. Dette er i tråd med den forståelsesorienterte interaksjonen. Hun finner det allikevel utfordrende å peke på ting som ikke fungerer. Det er en utfordring å finne en balanse slik at en er ærlig, uten å være slem. I tillegg kan det være vanskelig å være konkret og tydelig nok, forteller hun. Under observasjonen måtte hun ta opp en utfordring eleven hadde angående konflikter med andre elever. Det vises tydelig at hun har tenkt nøye igjennom hvordan hun skal legge det frem. Hun snakker rolig og kontrollerer hele tiden at eleven har samme oppfatning av eksemplene hun legger frem. Eleven er enig i det som blir sagt og foresatt gir også uttrykk for at hun har samme oppfatning. Det er tydelig at dette har blitt tatt opp på utviklingssamtale tidligere og de blir, i tråd med den enighetsorienterte interaksjonen, enige om å videreføre det sosiale målet som de hadde fra forrige gang: vær mot andre, sånn du vil at andre skal være mot deg.

Gjennom hele samtalen viser kontaktlærer en oppriktig interesse for den andre parten og gir den foresatte alle tegnene på trygghet som Bergkastet et al. (2009) nevner; nikk, smil, øyekontakt, oppmuntring, undring og oppfølgingsspørsmål. Spesielt legges det merke til at kontaktlærer henvender seg til foresatt og viser aktiv lytting: «er du enig i dette?», «har jeg oppfattet dette riktig?», «hva synes mor?», «er dette noe dere har snakket om hjemme?» osv. Gjennom den gode dialogen med foresatt der det finnes tydelig sannferdighet og gjensidig forståelse realiseres den forståelsesorienterte interaksjonen Nordahl (2007) nevner og Westergård (2012) legger vekt på.

4.2.3 Medvirkning og medbestemmelse

I forhold til medvirkning og medbestemmelse sier Nordahl (2007, s. 29): «Medvirkning innebærer at både skolen og foreldre skal ha innflytelse på de beslutninger og den pedagogiske praksis som berører elevene». Kontaktlærer sier at, i tillegg til å bekrefte/avkrefte oppfatninger, får foreldrene ta del i å sette fremtidige mål for deres barn. Hun presiserer at det er viktig å lytte til hva foreldrene har å si. Dette ble også observert. Noen tiltak for å nå målene ble også drøftet, som f.eks. hvordan eleven skulle lære seg

klokka. Sammen ble kontaktlærer, elev og foresatt enige om at mor skulle kjøpe en klokke eleven kunne ha på armen, mens kontaktlærer skulle gjøre en innsats i å øve på skolen. Dette er i tråd med framovermeldinger som er siste punktet til Hattie og Timperley (referert i Slemmen, 2010); hvor eleven skal videre ved hjelp av egenvurdering og drøfting mellom lærer, elev og foresatt. Som nevnt tidligere ble det også satt opp et sosialt mål, men her ble det ikke drøftet noen tiltak for hvordan dette målet skulle nås. Dette kan ha blitt tatt opp tidligere, ettersom målet kun ble videreført, men ettersom målet faktisk måtte videreføres burde det kanskje blitt drøftet rundt hva som kan bli gjort annerledes denne perioden.

Nordahl (2007) sier også at medvirkning og medbestemmelse er en form for partnerskap der skole og hjem fatter beslutninger sammen. Det er et samarbeid der begge parter åpner seg og tør å gjøre seg sårbare. Under observasjonen fikk observatør en følelse av at begge parter var oppriktige og at ingen av partene hadde behov for å gå i noen form for forsvarsposisjon. Kontaktlærer åpnet for innspill rundt hva den foresatte måtte ønske å snakke om, og den foresatte ytret sine meninger. På en måte vil det kunne sies at det oppstår en enighetsorientert interaksjon og en kommunikativ makt mellom partene. Begge parter var opptatt av å finne den beste løsningen for barnet i enhver situasjon. På en annen side kan det være at den foresatte ikke ville ytre sine meninger. Observatøren fikk ikke inntrykk av at dette var tilfellet, men en kan ikke være 100 % sikker ettersom det ikke ble gjennomført noen form for undersøkelse blant foreldrene.

Ettersom det kun ble observert én utviklingssamtale kan en ikke vite om alle samtaler utføres like godt som denne, men kontaktlærer ytrer i intervjuet at hun har gode relasjoner til alle foreldrene og at hun gir alle et likt utgangspunkt for samtalen. Kanskje andre foreldre har mer å ytre når det kommer til den pedagogiske praksisen, men dette kan en ikke vite. Både skoleleder og kontaktlærer presiserer i hvert fall at foreldrene også har mulighet til å påvirke samarbeidet gjennom FAU. Skolen har et tett samarbeid med FAU. Blant annet ble det ytret fra trinnets representant i FAU, på et foreldremøte, at det var ønske om egenvurdering i form av vurderingsbok og mengdetrening i matematikk. Dette tok kontaktlærer til seg på møtet, og ga foreldrene mulighet til å gi forslag til hvordan de skulle gjennomføre dette. Det ble utarbeidet et opplegg, og kontaktlærer satte det i gang et par uker etterpå. Så, om ikke foreldrene påvirker den pedagogiske praksisen akkurat under utviklingssamtalen blir det gitt muligheter til det ved andre anledninger.

Gjennom hele utviklingssamtalen noterte kontaktlærer hva de ble enige om på et skjema for halvårsvurdering (se vedlegg 5). Dette skjemaet er i tråd med skjemaet som ble sendt med hjem til foreldrene og skjemaet for den individuelle elevsamtalen. Under avslutningen av samtalen oppsummerer kontaktlærer hva hun har skrevet i skjemaet og sørger for at alle er innforstått med hva som står og er enige. Til slutt skriver alle parter under på skjemaet og det blir lagt i elevens mappe.

5. Avslutning

Undersøkelser viser at 10 % av foreldre føler seg desillusjonert (Westergård, 2012), 77 % av foreldre drøfter sjelden eller aldri undervisningen med lærerne (Nordahl, 2007) og 83 % av foreldre føler ikke at de har medbestemmelse eller innflytelse på undervisningen (ibid.). På grunn av blant annet dette har problemstillingen vært: «hvordan kan man involvere foreldrene i utviklingssamtalen?» Hvordan kan en gi foreldrene mulighet til å drøfte undervisningen med læreren? Hvordan kan en gi foreldrene medbestemmelse og innflytelse på undervisningen? Hadde en hatt en fasit for dette ville kanskje ikke 10 % følt seg desillusjonerte.

Ut ifra forskning, teori og egne undersøkelser har denne oppgaven vist at det handler mye om å skape gode relasjoner, og å gi uttrykk for at foreldrene spiller en viktig rolle i barnets skolegang. Det handler om å skape en god atmosfære, å lytte, å åpne for innspill, og å ta innspillene og meningene på alvor. Det handler om å tørre å gjøre seg sårbar for å kunne skape en kommunikativ makt mellom to parter, slik at eleven, barnet, som står i sentrum skal få det beste mulige utgangspunktet for en god skolegang og en god utvikling. Denne kommunikative makten skapes gjennom utvikling av forståelsesorientert interaksjon, som igjen utvikles til enighetsorientert interaksjon. Det handler om å ønske og å jobbe for å etablere et godt samarbeid, for at du skal gjøre en best mulig jobb for hver enkelt elev. Kanskje er det så enkelt som at en går i seg selv og setter seg samme mål som eleven i den observerte utviklingssamtalen: vær mot andre, sånn du vil at andre skal være mot deg?

Litteraturliste

Bergkastet, I., Dahl, L. & Hansen, K. A. (2009). *Elevenes læringsmiljø – lærerens muligheter: En praktisk håndbok i relasjonsorientert ledelse*. Oslo: Universitetsforlaget

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.

Foreldreutvalget for grunnskoleopplæringen. (2013). *Foreldrestøtte*. Lokalisert på <http://www.fug.no/foreldrestoette.155395.no.html>

Forskrift til opplæringslova. (2006). *Forskrift til opplæringslova (2006-06-23)*. Lokalisert på <http://www.lovdata.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20060623-0724.html>

Hattie, J. (2009). *Visible learning : A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.

Involvering. (s.a.). I *Norsk ordbok*. Lokalisert på <http://ordnett.no/search?search=involvering&lang=no>

Kunnskapsdepartementet. (2013). *Prinsipp for opplæringa*. Lokalisert på <http://www.udir.no/Lareplaner/Kunnskapsloftet/Prinsipp-for-opplaringa/Samarbeid-med-heimen/>

Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole: Hvordan skape et bedre samarbeid?* Oslo: Universitetsforlaget

Nordahl, T., Kostøl, A., Sunnevåg, A.-K., Aasen, A. M., Løken, G., Dobson, S. & Knudsmoen, H. (2012). *Detta vet vi om vurderingspraksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Slemmen, T. (2010). *Vurdering for læring i klasserommet*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Westergård, E. (2012). Læreren i hjem-skole-samarbeidet. I M.-B. Postholm, P. Haug, E. Munthe & R. Krumsvik (red.), *Lærere i skolen som organisasjon* (1. utgave., s. 157-181). Oslo: Cappelen Damm Høyskoleforlaget

Vedlegg 1

Intervjuguide 1 (kontaktlærer)

1. Hva legger du i begrepet utviklingssamtale?
2. Hva er målet med utviklingssamtalen for deg?
3. Hvordan forbereder du deg til en utviklingssamtale?
4. Hvordan forbereder du eleven til utviklingssamtale?
5. Hvordan forbereder du foreldrene til utviklingssamtale?
6. Hvordan gjennomfører du utviklingssamtalene?
7. På hvilken måte involverer du foreldrene i utviklingssamtalen? Hvordan fungerer det?
8. Hvordan jobber du for å involvere foreldrene i utviklingssamtalen?
9. Hvilke utfordringer møter du i forhold til utviklingssamtalen?
10. Har du et tettere samarbeid med noen foreldre enn andre?
11. Hvor ofte gjennomføres utviklingssamtalene? – når på dagen, hvor lenge, like lang tid på alle?
12. Hvilket hovedfokus har du denne våren?

Vedlegg 2

Intervjuguide 2 (skoleleder)

1. Hva legges i begrepet utviklingssamtale på skolen?
2. Hvordan vil du beskrive skolens mål med utviklingssamtalene og gjennomføringen av dem?
3. Hvordan jobbes det med utviklingssamtalen på skolen?
4. Finnes det en «mal» for hvordan utviklingssamtalen skal gjennomføres/forberedes på skolen?
5. Hvordan skal lærerne forberede seg til utviklingssamtale?
6. Hvordan skal elevene forberedes til utviklingssamtale?
7. Hvordan skal foreldrene forberedes til utviklingssamtale?
8. Hvordan jobbes det for å involvere foreldrene i utviklingssamtalen?
 - Har det alltid vært slik?
 - Merkes det progresjon?
9. Hvordan har skolen jobbet for å etablere en felles praksis når det gjelder skole-hjem-samarbeid?
10. Hvilke utfordringer opplever du knyttet til selve utviklingssamtalen?
11. Må det iverksettes bestemte tiltak rettet mot enkeltelever/foreldre i forbindelse med utviklingssamtalen? I så fall hvilke?

Vedlegg 3

Individuell elevsamtale for _____ Dato: _____

Mål fra utviklingssamtalen i høst:
Hvordan går det med målet?
Er det noe du ønsker å prate om? Har du det bra på skolen?
Hvordan synes du det går i matematikk?
1. Kan du telle opp og lage søylediagram?
2. 247. Hvilket tall står på enerplass, tierplass og hundreplass. Hva er 2-tallet verdt?
3. Hva kan du fortelle om meter og cm?
4. Hva kan du om klokka?
5. Husker du kule, prisme, sylinder, pyramide og terning?
6. Hvilken gangetabell vil du si til meg?

7. Hva gjør vi når vi deler?

8. Hva er symetri?

Jeg vet hva målet for timen er:

Aldri _____ Alltid

Jeg vet hva jeg har lært når en time er over:

Aldri _____ Alltid

Klarer du å holde reglene i klassen?

Passer du på at andre har det bra på skolen?

Underskrifter:

Lærer

Elev

Vedlegg 4

GRIBE GLEDEN – MØTE MENNESKET – SPEILE SKJØNNHETEN – UTVIKLE UNDRINGEN

VELKOMMEN TIL UTVIKLINGSSAMTALE

Elev med foreldre/foresatte:

Dato/dag/klokkeslett/sted:

Skjemaet fylles ut av eleven sammen med de foresatte hjemme, i forkant av samtalen.

Områder vi vil snakke om:	Hva får du til? Hva er vanskelig og hvorfor?
<p>Er det noe dere vil prate om?</p> <p>Trivsel og motivasjon</p>	
<p>Målsetting fra forrige periode</p>	
<p>Norsk</p>	

Matematikk	
Engelsk	
Andre fag/fagområder	
Orden	
Oppførsel	
Annet <ul style="list-style-type: none">• Hvordan lærer du best?• Vurdering: Hvilken nytte har du av å vurdere deg selv?	

<ul style="list-style-type: none">• Leksearbeid: Hvordan jobber dere med leksene på leksehjelp/hjemme?	
---	--

Gi også beskjed dersom du/dere ikke har anledning til å komme på oppsatt tidspunkt på svarslipp/telefon/epostadresse

Vennlig hilsen

Vedlegg 5

*GRIPPE GLEDEN – MØTE MENNESKET – SPEILE SKJØNNHETEN – UTVIKLE
UNDRINGEN*

HALVÅRSVURDERING	
Elevens navn:	Trinn:

Status	Fokus framover
Trivsel og motivasjon	
Målsetting fra forrige periode	
Norsk	
Matematikk	
Engelsk	

Andre fag/fagområder	
Orden – jfr skolen reglement	
Oppførsel – jfr skolens reglement	
Annet <ul style="list-style-type: none">• Hvordan lærer du best• Nytte av å vurdere deg selv• Leksearbeid	
Mål for videre arbeid	

Dato: _____

Foresatte

Elev

Kontaktlærer

Skjemaet legges i elevens mappe som dokumentasjon på at halvårsvurdering er gitt